

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

4. köide

Tallinnas, teisipäeval, 1. juulil 1924

Nr. 25 (69)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

Voldemar Grohmann: Eesti kaubalepingud

K. Vägimees: Haiguskinditus

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

EESTI MAJANDUS

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri
ilmub Eesti Majanduspoliitilise Seltsi väljaandel
kord nädalas

Vastutav toimetaja N. KÖSTNER

Ainukene majandusline eri-ajakiri Eestis

Juhtkirjad paremate Eesti asjatundjate sulest
Laialdane majandusline informatsioon sise- ja
väljamaalt

Eesti konsulaar- ja kaubandusliste esitajate aru-
anded

Igale ärimehele tarvilikud praktilised teated kau-
banduse, tööstuse ja rahanduse alalt

Ärisse puutuvad juriidilised teated

**Ajakiri ilmub kaubandus-tööstusmi-
nisteeriumi, Tallinna Börse-komitee,
Pankade Nõukogu ja Vabrikantide
ühisuse toetusel**

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.- Väljamaale 2000.-
pooles " " 500.- " 1000.-

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39

Talitus: Lai-tän. 38, Graafiline ühing „Kiri“, tel. 18-66

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—

pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

4. köid. Tallinnas, teisipäeval, 1. juulil 1924. Nr. 25 (69)

Sisu: Toimetuse kommentaar. Voldemar Grohmann: Eesti kaubalepingud. K. Vägimees: Haigus-kinnitus. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 30. juunil 1924.

Eesti-Läti majanduslepingu

elluviimisega ei näi meie pool esialgu suuremat ruttu olema. Tollitariifide ühtlustamise segakomisjoni kokkutuleku tähtaeg on juba ammu mööda lastud minna, olgugi, et niihästi Eestis kui Lätis kohalikud komisjonid oma tööd juba on lõpetanud. Eestis on kuuldavasti komisjon praegu arvamisel, et tal oma tööga uuesti otsast peale tuleb alata, sest et vahepeal meie tollitariifid suuresti muudeti, kuid kas seda revideerimistööd on tehtud, ei ole teada. Ainsaks takistuseks lepingu elluviimisel võiks olla meie arusamise järele poliitiline kriis ja valitsuse vahetus Eestis, sest tänini ei ole valitsuse ringkondadest vastuseismist lepingule kuulda olnud.

Juba mitmel puhul on selle peale tähelepanu juhitud, et lepingu teostamisest Eestile mingisugust silmapaistvat kahju ei võitu. Meie väliskaubandus Lätiga on olnud sisuliselt aktiivne ja on Läti olnud heaks turuks just meie tööstussaadustele. Et Läti kaudu viimasel ajal meie lõunapoolseid maakondi on hakatud varustama esimese järgu tarbeainetega, nagu sool, suhkur, heeringad ja ka mitmesugune pudukaup, ja sellepärast Tallinna importöörid suurde ärevusse on sattunud, siis ei tee sellel alal majanduslepingu elluviimine ja tollipiiri ärakaotamine mõlema maa oma saaduste suhtes seisukorda sugugi raskemaks, sest et meie igal juhtumisel ei võitu oma naabrile transiidi võimalusi Eestisse takis-

tada. Seda võiks teha, näit., isäraliste kõrgemate tollide abil kuival piiril, missugusest kavatsusest mõned importöörid isegi juttu on teinud, kuid sarnane tegu oleks täiesti lubamata meie lähema naabri vastu, ning paneks peale selle meie lõunapoolsetele maakondadele otsekohese maksu peale paari Tallinna importööri kasuks. Vaevalt laseks seda rahulikult sündida need, kes seda maksu peaksid maksma. Mitmesuguste väljamaa kaupade transiit üle Läti sünnib juba praegu ja kestab ka edasi majanduslepingu elluviimise korral, kuni meil korda ei lähe loomulikkude abinõude varal meie lõunapoolseid maakondi Riia majanduslise mõjupiirkonna alt vabastada.

Mis meid praegusel korral huvitab, on küsimus, missugusel määral mõlemad maad, majandusliselt lähenedes, üksteist võiks täiendada. Väliskaubanduse võrdleva suuruse mõttes on mõlema maa edenemisaste enam-vähem ühesugune.

1923. aasta Eesti ja Läti väliskaubanduse andmeid kõrvutades saame järgmise pildi (milj. Emk.):

	Eesti	Läti *)
Sissevedu	9.332	14.830
Väljavedu	5.72	11.334
Üldlääbikääk	15.044	26.164

Ühe elaniku kohta arvatult oli Eestis üldlääbikääk ümarguselt 13.600 marka ja

*) Läti andmed Eesti markadeks ümber arvatud kursiga 1 lat = 70 Emk.

Lätis — 13.800 marka, nii siis praegu ühesugune summa. Iseäraldusena paistab silma, et Läti sisseveo ülekaal nii suur ei olnud, kui Eestis. Seda võib seletada kahe põhjusega. Esiteks on Läti oma tööstuse ülesehitamise finanseerimisel võrdlemisi õige ettevaatlikult talitanud, mille tagajärjel masinate jne. sissevedu võrreldes vähem on, ning teiseks on väljavedu forsseeritud peaaesjalikult metsakauba arvel, mis kogu Läti väljaveost on 38⁰/₀, kuna Eesti mets andis ainult 19⁰/₀ üldväljaveost.

Nelja pearühma järele jaotatult, annavad Eesti ja Läti väliskaubanduse andmed järgmise pildi:

Väliskaubanduse jaotus protsentides:

	Eesti.		Läti.	
	Sissev.	Väljav.	Sissev.	Väljav.
Toidu ja maitseained . . .	24,3	15,8	23,1	10,9
Toores- ja poolvalmis ained .	20,7	41,5	24,6	81,1
Valmissaadused .	54,8	40,3	50,0	7,5
Elusloomad . .	0,2	2,4	2,2	0,5
Kokku .	100,0	100,0	100,0	100,0

Otsekohe paistab silma, et sisseveo mõttes mõlemad maad väga üksteise sarnased on. Vahed tulevad ehk ka gruppereimise meetodide lahkuminekutest. Toiduainete sissevedu Lätisse on võrreldes sama suur, kui Eestisse, ja ka ained on needsamad — nisuterad (31.901 tonni), rukkiterad (35.666 tonni), nisujahu (5.153 tonni), suhkur (21.400 tonni), heeringad (21.397 tonni) jne. Tooresainete sisseveos võib panna tähele suuri vahesid. Kuna meil puuvilla sissevedu 12⁰/₀ kogu sisseveost välja teeb, puudub see aine Läti nimestikus täiesti. Selle vastu leiame seal tsemendi ja suurema summa eest kivisütt. Valmissaaduste alal on kõige suurem rühm tekstiilkaubad (40,5 milj. latti ehk 2.800 milj. Emk., kuna meil tekstiilkaupade sissevedu võrreldes palju väiksem on (1.065 milj. mrk.). Tähepandav on, et Läti loomi suuremal arvul sisse kui välja veab.

Täiesti teistsugune pilt avaneb, kui väljaveo jagunemist üksikute rühmade vahel vaatluse alla võtta. 92⁰/₀ Läti väljaveost on toidu- ning tooresained, Eestis aga on see protsent kõigest 57! 40⁰/₀ Eesti väljaveost on valmissaadused, Läti väljaveos on aga valmissaadusi ainult 7,5⁰/₀. Väljaveotavate tööstussaaduste hulgas on tähtsamad naelad,

paber (väljavedu umb. 100 milj. mrk. meie 590 miljoni asemel), piiritus, tikud ja lino-leom; puudub peaaegu täiesti tekstiiltööstuse saaduste väljavedu ja ümbertöötatud nahkade väljavedu ei ole ka, võrreldes tooresnahkade väljaveoga, kuigi suur.

Sellest võrdlusest järgneb päris selgesti, et meil õieti mingisugust põhjust ei ole tollipiiri kaotamise puhul Läti ja Eesti vahel karta Läti majanduslist ülevõimu. Läti tööstus on veel võrdlemisi nõrk ja pealegi alad, millel ta spetsialiseerub, meil vähe arenenud (linoleum, kummitööstus, klaasitööstus, kirjutuspaber jne). Eesti turg nendel aladel on Läti tööstusele suureks toeks. Samuti võivad meie pea-tööstusharud, mis ühtlasi Lätis puuduvad või vähe on arenenud, nagu tekstil-, tsemendi- ja paberitööstus Lätis turgu leida.

Nii täiendavad mõlemad rahvamajandused üksteist ja saavad vabamalt areneda, sest et kõikide tööstusharude siseturg laieneb. See ongi majanduslepingu põhimõte, mida iseäranis lugupeetud Läti rahaminister R. Kalning mitmel puhul selgelt on väljendanud. Tema arvamine on, et niihästi Eesti kui Läti oma tööstust peavad arendama kokkukõlas üksteisega ja mitte looma väikseid konkureerivaid ettevõtteid igaüks oma maa jaoks.

Mida rutem Läti-Eesti majandusleping jõusse astub, seda rutem saavad mõlemad pooled selle ülesande kallale asuda. Sellepärast tuleks tungivalt soovida, et ilma aja- viitmata lepingu teostamisele asutaks.

Eesti kaubalepingud.

Voldemar Grohmann.

II.

Tekkib küsimus, missugust kasu oleme saanud kõigist neist kaubanduslistest kokkulepetest. Laialatuslist enamsoodustuse tingimust, mille võimaldab meile Vene kokkulepe, on meil ainult lühike aeg võimalik olnud kasutada, kui veel Soome-Vene kokkulepe maksev oli. Nagu teada, lõppes see aga juba 3. oktoobril 1922. Selle kokkuleppe põhjal võis Soome kaupade ja saadusi Venemaale tollita sisse vedada. Tänu enamsoodustuse tingimusele võis ka Eesti sellest soodustusest osa võtta. Pärast seda ei ole Venemaa enam kaubanduslisi kokku-

leppeid sõlminud. Igatahes võiksime osa võtta kokkuleppes Venemaa ja Itaalia vahel ettenähtud vabasadamate kasutamise soodustusest; ometi on see väga problemaatiline. Selle vastu kasutab Venemaa enamsoodustuse tingimuse põhjal vaba transiidi- ja uuestväljaveo õigust.

Kindlasti kasulik on meile kokkulepe Suur-Britaaniaga, kuna meie väljavedu sinna väga elav ja alaliselt kasvamas on, nagu järgnevalt kokkuvõttest näha:

	Väljavedu tuhandetes kilogrammides.	% kogu väljaveost
1920	62.443,0	45,2
1921	46.702,2	39,1
1922	120.084,1	39,2
1923	178.005,6	34,1

Selle vastu on Suur-Britaania õieti alles Eesti-Prantsuse kaubalepingu maksmahakkamisest saadik augustis 1922 enamsoodustuse tingimusest tulu saavutanud. Muu seas on Suur-Britaania seda tingimust kasutanud 1922. aasta algul sisseseatud uute sadamaksude juures.

Kahitlemata väga kasulik on meile kaubaleping *S o o m e g a*, kuna meie väljavedu sellele maale sealt sisseveost suurem on, nagu järgnevalt oletada võib:

	Väljavedu (tuhandetes kilogrammides)	Sissevedu
1920	15.425,8	5.423,5
1921	6.722,3	19.629,0
1922	23.169,9	22.094,1
1923	24.058,8	10.743,3

Nagu näeme, on just pärast kaubalepingu maksmahakkamist meie väljavedu märksa kasvanud.

Meie kaubavahetuse üle Prantsusmaaga ei ole kindlaid andmeid, sest et kaubad sealt mitte alati otsekohe Eesti ei tule, vaid tihti teiste maade kaudu, näit. suurel määral üle Daani. Tehakse sageli etteheiteid, et Prantsusmaale antud tollikergenduste läbi riigile suurt kahju tehakse sellega, et tähtsad tollisissetulekud ära jäävad, iseäranis kui veel arvesse võtta, et teised riigid enamsoodustuse tingimuse põhjal nendest kergendustest osa saavad. Selle peale võib vastata, et hiljuti läbiviidud tollikõrgendustega, nagu need tollitariifis 25. jaanuarist 1924 ettenähtud, tähtsamad tollikergendused Prantsusmaale illusoorlisteks saanud on ja

et mõnedel juhtumistel toll kergenduste tarvitamisel nüüd isegi kõrgem on, kui ta oleks olnud vana tollitariifi juures ilma kergendusteta.

Nii oli toll konjaki ja rummi jaoks enne 7200 marka, uue tariifi järele aga 20%-lise alandusega 9825 marka, täh. 36% kõrgem endisest, ja pudelites sisseveetud konjaki ja rummi pealt isegi 42% kõrgem kui enne (endise 9000 marga asemel nüüd 12.792 marka). Ka veinide pealt, mis sisaldavad rohkem kui 16% alkoholi, on uus tariif hoolimata kergendustest kõrgem kui endine ilma kergendusteta, nimelt on toll sisseveo juures vaafides 4500 marga asemel 4612 marka ja sisseveo juures pudelites 3600 marga asemel nüüd 3640 marka. Madalam on ta küll vahuveinide jaoks, kuid vaevalt märgatavalt (endise 7500 marga asemel 7380 marka). Tülli eest oleks vana tollitariifi järele ilma kergendusteta 160.000 marka maksta, kuna tõstetud tariifi järele pärast kergendusi ikka veel 184.500 marka jääb. Iseäranis silmapaistev on vahe kergete villaste riiete juures: vana toll oli 6000 marka, selle vastu uus pärast kergendust 10.425 marka, tähendab 73% rohkem. Need on ainult mõned iseäranis silmapaistvad näitused. Teadagi võib sellegipärast arvamine maksmahakkada, et väiksemate kergenduste juures saadud toll suurem oleks. Kuid küsitav on, kas siis mitte sissevedu märksa vähemaks ei jääks ja selle tõttu tolli sissetulekud veel vähemad ei oleks. Kui palju aga toredusainete sissevedu üldse soovitav on, see on jälle ise küsimus.

Viimasel ajal on kahjuks mõnesugused arusaamatused tekkinud kaubalepingute tarvitamise juures. Nii on Ungari kokkuleppe vastu ühele siinsele firmale niidi sisseveo ära keelanud, kuna ta Inglise sindikaadiga K. Coates lepingu on sõlminud, mille põhjal viimane ennast kohustab kaheaastajooksul Ungaris niidivabrikut ehitama, selle eest aga sisseveo keelu teiste vabrikute niidi jaoks väljajätinud on. Selle vahejuhtumise selgitamiseks on läbirääkimised meie ja Ungari valitsuse vahel veel pooleli.

Ka Prantsusmaa on meile ülekohut teinud. Lepingu põhjal lubas ta meile tootepõhjade pealt tollikergendust 80% vahest minimaal- ja maksimaaltariifi vahel, kuna läbirääkimiste kestel Prantsuse poolt selgeks tehti et suurem tollikergendus üldse võimalik ei ole. Nüüd selgub aga, et Prantsusmaa ometi võimaliku on leidnud olema tootepõhjade kohta Czecho-Slovakiast

minimaaltariifi norme tarvitada, mis täis 100%-lise vahe välja teeb. See asjaolu on teadagi meie kaubandusele äärmiselt kahjulik. Sellepärast tekkibki küsimus, kas meie sellega leppima peame, et Prantsusmaa ka edaspidi enamsoodustuste paremusi kasutab hoolimata sellest, et ta meie tootlipõhjade puhul differentsiaalkäsitust tarvitab. Kas ei oleks mitte õigem, kui Prantsusmaale antud soodustus ainult selle tingimise juures edasi kehtaks, et meie kõigi endi kaupade juures, ilma neid jaotamata kahte gruppi, enamsoodustatud rahvuse parimusi kasutaks. Kaubalepingu läbivaatamine selles mõttes näib niiviisi täiesti ajakohane olevat.

Tuleb tähendada veel asjaolu peale, et küll sagedasti ja palju meie kaubalepinguid kritiseeritakse; teiselt poolt aga leiame imestamisväärilise huvipuuduse just neis ringkondades, kes neist just kõige rohkem huvitatud peaks olema. Väga iseloomulik on näit., et meie telefoniaparaatide vabrik kauemat aega ei teadnudki, et nende aparaatide sisseveo juures Soomemaale 50% tollikergendust antakse; alles hiljuti on see vabrik ministeeriumi poole pööranud natuke naiivi palvega, et see Soome valitsuse juures samme astuks üleliiga maksetud tolli tagasisaamiseks. Ehk teine näitus: enne kui lisaprotokoll Ungariga alla kirjutada Ungarisse vabalt sisseveetavate tekstiilkaupade kontingendi täpse jaotuse asjus üksikute kauba sortide peale, küsiti meie börsekomiteelt ja vabrikantide ühiselt nende arvamist, kes mõlemad nõusoleva vastuse andsid. Pärast seda kui see protokoll juba ratifitseeritud oli, esines kiutööstus, kes teatavasti vabrikantide ühisuse liige on, palvega, et lisaprotokoll revideerimisele võetaks.

Peale ülalnimetatud kaubandusliste kokkulepete seisab veel terve rida teisi ees, millede juures esialgsed läbirääkimised juba enam vähem edenenuvad või vähemalt alustatud on. Esimesel kohal tuleks siin nimetada Eesti-Läti kokkuleppes ettenähtud töid, millede otstarbeks on ühist tollitariifi mõlemi riigi jaoks välja töötada ja tolliseadustikku ühtlustada. Pärast selle ühise tollitariifi maksimahakkamist vabastatakse kõik mõlemi maa põllu- ja tööstussaadused igasugustest sisse- ja väljaveomaksudest. Kuid transiitkaubad saavad nagu ennegi tollitud seal maal, kuhu nad määratud, nii et õiget tolliuniooni maksuma ei panda. Teatavasti on kõige viimasel ajal Leedu poolt küsimus üles tõstetud selle kokkuleppega ühi-

nemise kohta, kuid senini ei ole veel mingisugusele otsusele jõutud.

Edasi peab Eesti läbirääkimisi kaubandusliste kokkulepete asjus Suur-Britaaniaga, sotsialistlike Nõukogude vabariikidega, Poolaga, Itaaliaga, Belgiaga, Greekamaaga, Helveetsiaga j. t. Eeltoid Suur-Britaaniaga tehakse diplomaatlise kirjavahetuse kaudu ja need liginevad lõpule. Mis puutub teistesse kokkulepetesse, siis võtab nende sõlmimine küll veel aega, kuna Eesti-Läti läbirääkimiste juures kava kaalumisele võeti, edaspidi Eesti ja Läti poolt sõlmitud lepinguid ühtlaste põhimõtete peale ülesehitada, samuti üle minna doppelariifide, minimaal- ja maksimaaltariifi juure. Peaks viimane teostuma, oleks selle paratamata tagajärjeks juba sõlmitud konventsionaaltariifide revideerimine või uute konventsionaaltariifide sõlmimine. Siin juures tuleks tingimata soovitada, et minimaaltariifi kergendusi mitte uupi ei anta, vaid teatud kaupade pealt, et võimalus oleks soodustusi ainult vastutasu eest anda.

Haiguskinnitus.

K. Vägtmees.

Imelik nähtus, et ühiskondliselt nii tähtis küsimus, nagu selle raske materjaalse seisukorra kergendamine, millesse sattub igaüks käsitööst elav isik tema enda ehk ta perekonna liikmete haiguse puhul, äratab nii vähe tähelepanu laiaades asjast huvitatud ringkondades.

Tekkib niisugune mulje, nagu loodetaks nii tähtsas asjas täielikult kõrgema ülemuse heatahtliku hoolitsemise peale, kes kõige paremini peaks teadma, mis tema hoolealuste kodanikkude heaks käekäiguks tarvis läheb. Kodanikud ise aga vaatavad kõige selle peale kaunis ükskõikselt. Ministeeriumi kantseleis valmistatakse määratu haigus-kinnituseaduse eelnõu. Seal ei peeta isegi tarvilikuks tutvuneda asjast otsekohe huvitatud töötajate ja tööandjate arvamistega selles oletuses, et ülemus ise paremini teab, mis neile vaja ja kuidas neid aidata. Igaüks ei ole kuulda olnud, et töd-hoolekandeministeerium oleks korraldanud nõupidamisi töötajate- ja tööandjate esitajate keskel, et tutvuneda nende hädade ja nõudmistega. Teiselt poolt on sellele küsi-

musele vähe tähelepanu kinkinud meie ajakirjandus ja niipalju kui teada, ei ole seda arutatud mingisuguses tööandjate-, tööliste- või teenijate organisatsioonis.

Juba oma olemasolu esimesil päevil, nimelt 1920 aastal, asus töö-hoolekande ministereium ülesande kallale, kõrvaldada Vene ajast pärandatud puudust haiguskindusseaduse suhtes. 1912 aasta sellekohasel seadusel oli väga kitsas maksvuspiirkond ja ta puudutas ainult töölisi vabrikutes-tehastes, mäetööstuses, laevadel, mis liikusid sisevetel ja tramvaides, kui tööliste arv ei olnud alla 20 ja kui tarvitati auru-katlaid ja masinaid, mis liikusid looduse jõudude abil, ehk mitte alla 30, kui ei tarvitatud aurukatlaid ega masinaid. Alles pärast, 1917 aastal, laiendati seaduse maksvuspiirkonda ka käsitöö- ja ehitustettevõtete peale, kusjuures tööliste arvu kõigi ettevõtete kategooriate jaoks vähendati viie peale.

Nii jäi suur hulk töötajaid, kes mitte vähem ei tarvita kindlustust haiguse puhuks, nagu kaupluse teenijad, põllumajanduslikud töölised, majateenijad, transport-ettevõtete töölised j. t. seadusest täiesti kõrvale. Seda ülekohut parandada luges töö-hoolekande ministereium paratamata tarvilikuks ja töötas 1920 aastal vastava seaduseelnõu välja.

Seda seaduseelnõu arutas asutava kogu töökaitse komisjon ja töötas selle põhjalikult ümber. Komisjon asus siin väga radikaal-seisukohale, saades tõuget nähtavasti nõukogude vastavast seadusandlusest. Ta pani ette laiendada kinnitamist kõigi kodanikkude peale, kes töötavad palgalistena igasugustes tööharudes, töö iseloomu ja kestvuse peale vaatamata ja ka isikute peale, kes töötavad iseseisvatena, kellel aga alaliselt üle ühe palgalise tööjõu ei ole. Rahaline toetus oleks poolest palgast kuni täie palgani ja sünitamise puhul antav rahaline toetus pidi olema keskmise terve palga suurune, kusjuures seda viimast kavatseti anda 8 nädala jooksul enne ja 12 nädala jooksul pärast sünitamist. Haiguskassal on toetusraha õigus kõrgendada kuni poolteise keskmise täispalgani. Kassaosaline, kes ise last imetab, saab veel üheksa kuud iseäralist imetusraha $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suurusel.

Kogu kinnitusmaksu koormat kavatseti panna tööandja peale. Seal juures jäetakse haigekassa peakoosolekule õigus suurendada sissemaksu normi veel 1% võrra (5–8 asemel), kui kassa summadest ei

peaks jätkuma. Tööandjaid kassa juhtimise tööddest osavõtma ei lasta; nendel on ainult õigus oma esitajat revisjoni komisjoni saata.

Kuid see seaduseelnõu, mis nii laialiselt töötajate huvisid kaitses, ei tulnud asutavas kogus arutusele. Uuesti võttis tema arutusele esimese riigikogu töökaitse komisjon. Selle komisjoni töös andsid ennast juba tunda parteide ümberasetumised riigikogu valimistel, s. o. esimese koha kaotus sotsialdemokraatide poolt. Komisjon kujunes juba vähem radikaalseks ja eelnõusse võeti parandused, mis kitsendasid kinnitatavate õigusi. Nii kõrvaldati kinnitamisest kõige pealt: 1) kodanikud, kes on palgatud igasuguste juhuslike tööde peale, mis üle kolme päeva ei kesta ja 2) riigiteenijad asutustes ning ettevõtetes, mis ei kanna tööstuslist laadi, kui neile on kindlustatud riikline toetus haiguste ja emakasaamise puhul erimäärustega. Kuid teiselt poolt seatakse sisse vabatahtlik kinnitamine kõigi nende jaoks, kes ei käi sunduslike kinnitamise alla.

Ometi läheb uus seaduseelnõu mõnes suhtes vanast kaugemale. Nii määratakse mitteresundusliku arstiabi asemele perekonna liikmetele sunduslik arstiabi haigekassa liikme naisele või isikule, kes faktiliselt tema juures naisena elab, lastele alla 16 aastat ja ka ehk üle selle, kui nad koolis käivad, ja töövõimetutele perekonnaliikmetele kes kassaliikme ülespidamisel elavad.

Arstiabi suhtes teeb eelnõu erandi nende ettevõtete jaoks, kus töötab vähemalt 500 töölise, selles mõttes, et nendes ettevõtetes on tööandja ise kohustatud oma haigetele tööliste arstiabi andma.

Rahalise toetuse kestvust sünitamise puhul vähendati 4 nädalani enne sünitamist ja 8 nädalani pärast sünitamist; samuti vähendati imetusraha kuni $\frac{1}{4}$ kuu palgani. Lõpuks alandati kinnitusmaksu ülenormi 8% pealt 6% peale; kui selle ülenormi puhul kassa summadest kuldiks ei peaks jätkuma, võidakse nõuda lisemaksu 2% võrra palgast, mida maksvad juba kassaliikmed ise.

Kuid ka sellele seaduseelnõule ei olnud määratud riigikogus arutusele tulla. Kasutades asjaolu, et eelnõul oli palju tehnilisi puudusi, tegi valitsus töö-hoolekande ministrile kohuseks uut eelnõu välja töötada, mis ka sündis augustiks 1922. Eelnõu ümbertöötamise juures ei võtnud ministereium enam aluseks Vene nõukogude eelnõu, vaid uusi Lääne-Euroopa seadusi,

nagu Poola, Saksamaa oma j. t. Selle tagajärjel muutus töötajate seisukord juba halvemaks ja nende huvid toodi ohvriks tööstuse ja kaubanduse huvidele. Nii jäi kinnitatavate isikute arv veel vähemaks, nimelt kõrvaldati sunduslikult kinnitamisest isikud, 1) kes seisavad riigiteenistuses, 2) kelle aastane sissetulek ulatab üle 180.000 marga, 3) kes palgatud niisuguste juhusliste tööde tegemiseks, mis mitte üle 6 päeva ei kesta ja 4) kaugesõidu merilaevade meeskonnad. Edasi, vaba kinnitamist lubatakse ainult isikutele, kes alla 50 aasta vanad ja kelle aastane sissetulek ei ulata üle 180.000 marga.

Õigus arstiabi peale on järgmistel kinnitatu perekonna liikmetel: 1) abikaasa, 2) lihased ja adopteeritud lapsed kuni 17 a. vanaduseni, kooliskäimise puhul kuni 20 a. vanaduseni, töövõimetud lapsed aga vanaduse peale vaatamata, 3) vanemad, vanaisa ja vanaema ning adoptiivanemad ja 4) vennad ja õed.

Arstlist abi antakse juba kõigil juhtumistel haigekassa poolt, väljaarvatud esialgne abi äkilise haiguse ehk õnnetu juhtumise korral, mis jääb tööandja kohustuseks.

Edasi antakse vana eelnõu järele haigusraha ainult nende päevade eest kus haige tööd ei tee. Nüüd on parandus tehtud selles mõttes et haigusraha maksetakse kassaliikmetele ainult nende päevade eest, mille eest tal tööandja käest palk saamata jääb. Sellega kitsendatakse kinnitatute õigusi; oluliselt oleks haigekassa huvid seisukohalt ükskõik, kas haige haiguse ajal palka edasi saab või mitte. See on juba haige kasu, kui teda palgast ilma ei jäeta; haigusraha aga kulub talle peale selle ära. Niisugustel tingimistel kaoks küll haigusraha mõte ära — olla kindlustuseks, ja see muutuks siis juba omamoodi rikastamise abinõuks.

Uus eelnõu määrab haigusraha jaoks kindla normi, nimelt 60% tööpalgast.

Tuntavalt on piiratud sünnitusraha kestvus ja nimelt 8 nädalini, millest kuus nädalat peab langema aja peale pärast sünnitamist. Imetusraha ei anta mitte üle kahekümne kuue nädala. Selle kahte liiki abiandmise tingimiseks on, et sunduslikult kinnitatu oleks vähemalt neli, vabatahtlikult kinnitatu vähemalt 10 kuud kassa liige olnud.

Kinnitusmaksu jaoks on määratud norm 60% peal, kusjuures selle maksmisest ka

kinnitatavad ise osa võtavad, kes maksavad 2/5, kuna 3/5 tööandjad maksavad.

Lõpuks võtavad haigekassa juhatuses ka tööandjad osa ja nimelt saavad nad kolmandik kohte haigekassa volikogus, juhatuses ja revisjoni komisjonis.

Kuid ometi ei saanud ka sellest eelnõust seadust, sest 1923. aasta sügisel võttis vabariigi valitsus ta riigikogust tagasi. Eelnõu läks uuesti ümbertöötamisele. Seal juures puutub jälle silma kindlate põhimõtete ja vaadete puudumine, mis ministeeriumil oleks juhtnõu ühe ehk teise muudatuse ettevõtmise juures. Ühelt poolt on parandusi tehtud kuid teiselt poolt piiratakse veel rohkem kinnitatute õigusi.

Viimase eelnõu järele ei käi sundusliku kinnitamise alla peale riigiteenijate samuti omavalitsuse teenijad, keda kindlustatakse haiguse korral eriseaduste alusel. Senini puudub aga niisugune eriseadus; on ainult administratiiv reeglid, mis korraldavad arstiabi riigiametnikkudele ja töolistele. Omavalitsuse teenijate jaoks ei ole üldse mingisuguseid reeglid ja see asi on jäetud täiesti omavalitsuse heaksarvamiseks; muu seas peavad praegu maksva seaduse järele omavalitsustele kuuluvate ettevõtete teenijad ja töölised haiguskassas kinnitatud olema. Kui lähemal ajal antakse eriseadus riigi- ja omavalitsuse teenijate kindlustuse suhtes haiguse korral ja kui meil selle seaduse põhjal ei ole vähemaid õigusi, kui eraettevõtete teenijatel, siis võib selle olukorraga muidugi leppida. Praegu maksva korra juures aga tekivad vahetpidamata arusaamatused neil juhtumistel, kus teenijaid haiguse ajal lahti lastakse ja arstiabi ning rahalise toetuse andmine neile ära lõpetatakse.

Edasi ei kinnitata kaugesõidu merilaevalade meeskondi. Ometi ei ole aga midagi kuulda olnud, et neid kavatsetak kuidagi moodi kindlustada. Maksva seaduse järele on kapten kohustatud laevasõidu ja väljamaa sadamas viibimise ajal haigeks jäänud merimeeste eest hoolt kandma; jäävad need aga kodumaa sadamas haigeks, siis võib nende seisukord väga raskeks kujuneda.

Uue eelnõu järele on kõrgendatud aasta teenistuse ülemnõrmi, milleni kinnitamine on sunduslik ja mille juures lubatakse vabatahtlikult kinnitamist, nimelt kuni 300.000 margani.

Halvenenud on vabatahtlikult kinnitatute seisukord selles mõttes, et esialgse eelnõu järele lõppes nende haigekassast osavõtmine siis, kui kinnitatu kaks korda järgimööda

ei olnud haigekassale omi maksusid tasunud; uue eelnõu järele on aga küllalt ühe tähtaja mõodalaskmisest, et liikme õigusi kaotada. See ei ole juba õige; vahel võib täiesti juhuslikult ette tulla, et kinnitatu tähtajaks oma maksu ära ei tasu.

Edasi on välja jäetud perekonna liikmete hulgest, kellel õigus arstiabi peale, kinnitatu vennad ja õed.

Täiesti õige, et uue eelnõu järele kavatakse panna haigekassade peale arstiabi ja haigusraha andmist õnnetusjuhtumiste puhul. Nii on kinnitatud igasuguse haigeksjäämise korral tegemist ainult haigekassaga, ega ole alalisi arusaamatusi arstiabi ja haigusraha pärast, kui haigus on tekkinud õnnetusjuhtumise läbi.

Haigusraha norm on kõrgendatud kahe kolmandiku suuruseni tööpalgast. Ühtlasi on pikendatud sünnitusraha andmise kestvus kuni 10 nädalani. Kuid see kestvus on siiski lühem, kui oli määratud Washingtoni konventsioonis, s. o. 12 nädalat. See konventsioon ei ole meie poolt ikka veel ratifitseeritud.

Uuest eelnõust on välja jäänud imetusraha. Seda ei saa tunnistada õiglaseks. Niisugust toetusraha määravad Saksamaa-, Czecho-Slovaakia- ja Poola seadused, samuti Prantsusmaa eelnõu. Seal on see mõeldud selleks, et meelitada emasi omi lapsi ise imetama; seal juures aitab riik haiguskinnituse kulusid kanda.

Lõpuks on vähendatud kinnitusmaksu, mis maksab kinnitatu, ja nimelt ühe kolmandikuni, kuna tööandjad kaks kolmandikku maksavad.

Tuleb veel tähendada, et uue eelnõu järele on kinnitusnõukogu täiesti kõrvaldatud osavõtmisest haiguskinnituse järelvalvest ja kõik selle funktsioonid lähevad üle tööhoolekandeministriumile. Sellel on see halb külg, et niimoodi on kinnitatu ise täiesti kõrvaldatud paljude tähtsate küsimuste otsustamise juurest, sest kinnitatutel on kinnitusnõukogus viis esitajat. Kas nende huvid küllalt kaitstud on kui kõik otsustatakse ministri, või suuremalt jaolt tööhoolekandeministriumi ametnikkude poolt – see on veel suur küsimus.

Ei ole seaduseelnõus ka arvesse võetud seda erilist seisukorda, milles on põllutöölised ja majateenijad. Neil on enamal jaol

juhtumistel elukorter ja söök tööandja poolt. Jääb majateenija ehk põllutöölise haigeks, iseäranis väikeses majapidamises, siis saab ta muidugi mõista korterit ja sööki edasi, peale selle kantakse tema eest hoolt; palka haiguse ajal, iseäranis kui see mitte kestab ei ole, harilikult ka ei kärbita. Sel juhtumisel haige haigusraha ei saa. Võib küsimus tõusta ainult arstiabi andmise kohta haigekassa kulul. Kuid ka see on kassa jaoks peaaegu võimata neis kohtades, mis on kaugel arstist ja haigemajast; kui niisugustel juhtumistel tööandja kutsub arsti, on kassa kohustatud kulusid ära tasuma. Omakorda võib see kassale väga koormavaks saada. Teiselt poolt võib aga tööandja asuda vormilisele vaatekohale ja öelda: „ma maksan haigekassale kinnitusmaksu, järjekult peab haige saama kassast haigusraha“, ja sellepärast on tal õigus keelduda haigele korterit ja süüa andmist. Missugusesse seisukorda sattuks siis haige? Kuhu ta haigena läheb? Sellepärast oleks niihästi majateenijate ja põllutööliste eneste kui ka haigekassade huvides võtta seaduseelnõusse määrus, analoogiline Saksamaa haiguskinnitus seadusele, mille põhjal tööandja palvel vabastatakse põllutöölised ja majateenijad sundulisest kinnitamisest, kui neil töölepingu põhjal õigus on toetust saada, mis vastava haigekassa kindlustusega üheväärtusline on, või vähendatakse vastavalt kinnitusmaksusid tingimisel, et põllutöölistel ja majateenijatel õigus haigusraha saamise peale ära langeb, kui seal juures neil töölepingu põhjal õigus on seda töötasu saada kogu lepingu kestvuse ajal, vaatamata haiguse päevade peale. Vabastamist või kinnitusmaksu vähendamist otsustab haigekassa juhatus. Kui tööandja ei võimalda ülemaltähendatud toetust, on kassa kohustatud majateenija ehk põllutöölise teadaande põhjal temale kindlustust võimaldama kassa põhikirjas ettenähtud määradel, kusjuures tööandja peab haigekassale kõik kindlustuskulud tasuma.

Seda küsimust peaks tõsiselt läbi arutama, enne kui seaduseelnõu riigikogusse läheb. Olgu muu seas tähendatud, et eelnõu jälle kuhugi peatama on jäänud ja veel riigikoguni ei ole jõudnud, nii et ta kõige varem sügisel arutusele võib tulla. Kuid töötajad ootavad haiguskinnitust.

Kroonika.

Eesti.

Liha ja lihasaaduste sisse- ja väljavedu aprillikuus 1924. a. Riigi statistika keskbüroo andmete järele on länavu aprillikuus sisse veetud 6,8 tuhat ja välja veetud 14,5 tuhat kilogrammi kõiksugu liha ja lihasaadusi. Nende hulgas oli (tuhand. kilogr.):

	Sissevedu.	Väljavedu.
Sealiha värsked ja soolatud	—	9,9
„ suitsetud	—	4,2
Rasv	6,4	0,4
Lihakonservid	0,4	—

Väljaveetud lihasaaduste hulk on vähenenud. 1923. a. aprillis saadeti väljamaale 32,4 tuhat, 1924. a. märtsikuus 96,5 tuh. klg. liha.

Eesti lihasaadused leidsid omale turgu peamiselt Inglismaal ja Saksamaal. Vähemal määral saadeti liha ka Soome:

	Sealiha värsked ja soolatud.	Sealiha suitset.
Inglismaale	7.314,2 klg.	—
Saksamaale	2.569,3 „	3.612,2 klg.
Soome	—	565,5 „

Liha ja lihasaaduste hinnad liikusid Tallinnas länavu järgmiselt:

Väikemüügi hind 1 naela eest (Tallinna linnavalitsuse andmed).

	Jaen.	Veebr.	Märts	Aprill
Sealiha värsked ja sool.	40-48	40-45	40-48	40-50
Suitset. sink	60-75	60-75	60-75	60-75
Seapekk	48-55	50-55	48-53	50-58
Searasv	50-60	50-60	55-60	60-65
Sealiha (seaviisi ostes)	35-41	30-38	38-42	37-45
Loomaliha I sorti	26-32	28-38	35-45	38-45

Engros hind 1 pd. eest.

(Börsekomitee noteerimine).

	1360-1520	1360-1520	1360-1520	1440-1600
Sealiha I.	1360-1520	1360-1520	1360-1520	1440-1600
Loomaliha I sorti	400-800	500-1100	600-1400	1000-1400

Tallinna sadama tegevus märtsis 1924. a. (Riigi statistika keskbüroo andmete järele) 1924. a. märtsikuu jooksul tuli Tallinna sadamasse kaugesõidult 19 laeva 16.803 netto reg. tonni mahutavusega; sama aja jooksul läks välja 19 laeva 16.144 netto reg. tonni. Rannasõidu laevu tuli sisse 3.

Jaotus maade järele kaugesõidus oli järgmine:

Rahvusline lipp.	Tuli sisse. Arv.	Mahut. n. rgt.	Läks välja. Arv.	Mah. n. rgt.
Eesti . . .	1	371	3	2.374
Inglise . . .	6	8.091	5	6.907

Prantsuse . . .	1	1.078	1	1.078
Saksa . . .	8	4.939	9	5.377
Soome . . .	1	408	1	408
Muud . . .	2	1.916	—	—
Kokku:	19	16.803	19	16.144

Tallinna sadama tegevus aprillis 1924. a. (Riigi statistika keskbüroo andmete järele). 1924. a. aprillikuu jooksul tuli Tallinna sadamasse kaugesõidult 66 laeva 43.017 netto reg. tonni mahutavusega; sama aja jooksul läks välja 55 laeva 34.460 netto reg. tonni. Rannasõidult tuli sisse 4 laeva ja läks välja 6 Viimaste rannasõidu laevade mahutavus oli 369 netto reg. tonni.

Jaotus maade järele kaugesõidus oli järgmine:

Rahvusline lipp	Tuli sadamasse		Läks sadamast	
	Arv	Mahu. n. rgt. t.	Arv	Mahu. n. rgt. t.
Eesti	8	4.482	7	2.782
Daani	3	2.027	4	2.917
Inglise	4	6.191	5	6.265
Läti	2	437	2	437
Norra	1	652	2	1.678
Prantsuse	2	1.756	1	678
Rootsi	3	1.226	1	167
Saksa	37	23.589	28	17.402
Soome	4	1.632	4	1.632
Vene	2	1.025	1	502
Kokku	66	43.017	55	34.460

Eesti väliskaubandus aprillis 1924. a.

Sissevedu väljaveost 101,6 milj. mk. suurem.

	Sissevedu.	Väljavedu.
	(tuh. Emk.)	
Tera- ja jahv. vili, kartul, loomatoit	277.602,1	568,1
Toiduained-karjasaadused	465,3	28.431,1
Kala ja kalakaup	17.458,3	242,3
Muud toidu- ja maiselaend, piiritus ja joogid	84.796,6	802,1
Elusloomad ja linnud	—	3.617,5
Nahk, nahakaup ja muud loomasaadused	5.356,1	25.755,1
Seemned ja elustaimed	24.614,7	337,0
Puu- ja puutööstuse saadused	4.101,7	94.064,4
Paber, paberikaup ja trükitööd	10.136,4	41.528,9

Puuvill, lina ja muud kiained	79.201,4	323.228,2
Tekstiilitööstuse saadused	44.225,1	112.035,9
Metallid	14.669,6	2.808,8
Metallkaubad	29.533,3	306,3
Põllutööstusmasinad ja -riistad	6.536,3	800,0
Muud töö- ja jõumasinad, transportabinoüd.	31.776,9	2.990,5
Instrumentid, aparaadid ja laskeriistad	6.964,5	95,0
Kivid, mullad ja nende saadused	10.325,4	2.707,3
Kivisüsi, koks ja põlevkivi	32.364,2	-
Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused	24.425,0	112,5
Väetisained	6.530,2	65,0
Keemiaained, värvid, apteegikaubad	32.517,5	6.377,7
Kunstikaubad, muusikariistad ja muud eelpool nimetatud kaubad	4.906,6	-
Kokku	748.507,0	646.873,6

Maade järele:

	Sissevedu. (tuh.)	Väljavedu. (Emk.)
Belgia	1.218,8	97.435,2
Daani	12.724,3	17.621,4
Danzig	8.236,3	1.643,5
Hollandi	29.331,0	1.220,4
Inglismaa	94.734,0	251.331,5
Läti	48.289,0	29.434,6
Norra	7.903,8	1.496,7
Poola	7.664,1	-
Prantsuse	5.869,7	4.863,6
Rootsi	7.787,6	25.840,9
Saksa	257.026,3	124.581,8
Soome	9.118,1	45.686,8
Czecho-Slovaakia	13.203,5	-
Vene	137.294,2	30.938,1
Ühisriigid	101.149,4	2.449,8
Leedu	-	12.329,5
Muud	6.957,2	-

Käesoleva aasta esimese nelja kuu jooksul on kaupad sisse veetud Emk. 2 466,8 milj. väärtuses; välja veetud sama aja jooksul - Emk. 2.002,1 milj. eest. Bilansi passivsus Emk. 464,7 milj.

Ametlikud teated kaubandustööstus- ministeeriumilt.

Czechoslovaakia.

Praaga rahvusvaheline kaubaproovide messe.

Eestit kutsutakse osa võtma Praaga rahvusvahelisest messes, mis 21.-28. septembrini tänavu toime pannakse.

Praaga messele saadetavatel kaubaproovidel on vaba sissevedu ja 50 protsendiline alandus nende pealt Czechoslovaakia raudteedel.

Messist osavõtmise nõusolekust palutakse messe büroole ehk Czechoslovaakia esitusele, Eestis, teatada kuni 15. juunini.

Messe nimetus on „Praaga rahvusvaheline kaubaproovide messe“ ehk lühendatud F. E. P. (Foire d'échantillons de Prague).

Messe juhatus ei võia vastutust enese peale, et väljapandud proovide järele müüdud kaubad Czechoslovaakiasse lastakse ka sisse vedada, sellepärast peavad messes huvitatud väljamaalased ise agentuuridest ehk Czechoslovaakia esitusest teateid koguma nende kaupade sisseveo võimaluste kohta Czechoslovaakiasse. Kaubaproovisid, mida väljamaa eksponeerijad peale messet soovib kodumaale tagasi viia, võib ainult sel korral messel välja panna, kui nende pealt kuuluv tolliraha on deponeeritud. Asja hõlbustuseks tunnistab messe juhatus ka „Zivnostenska banka“ garantii-kirja.

Ruumide suuruse miinimum on kinnistes paviljonides 2¹/₄ m², varjatud paviljonides - 10 m² ja lahise taeva all 5 m². Üüriraha all arvatakse maks üüritud ruumi, sisseseade, valgustuse ja ülevalpäätmise eest.

Lähemad teated kaubandus-tööstusministeeriumis.

Teated ettevõtete tegevusest.

A/s. „Tubak“ on oma läinud tegevusaasta puhtakasuga Emk. 843,7 tuh. Emk. 2.522,5 tuh. vastu 1922. a. lõpetanud. Puhaskasu on otsustatud järgmiselt jaotada (tuh. Emk.): dividendiks - 500,0, tagavarakapitaaliks - 43,7 ja riigimaksudeks - 300,0. Aktsiaseltsi läinud aasta brutto-tulu tubakasaaduste müügist oli Emk. 6.616,6 tuh., kuna 1922. a. seda Emk. 6.945,2 tuh. saadi.

Järgnevalt toome aktsiaseltsi kolme läinud aasta äriseltsud (tuh. Emk.):

Aktiva.	31.XII.23.	31.XII.22.	31.XII.21.
Kassa ja jooksvad arved pankades	1.015,5	691,2	273,4
Debitorid ja vekalid	11.375,0	12.240,0	8 503,7
Tarvitamata aktsiis ja bänderollid	526,7	2.959,8	610,0
Valmis- ja poolvalmis kaubad	3.384,2	2.644,8	3.442,9
Tubakas ja materjalid	23.885,4	10 301,1	3.046,5
Masinad ja invent.	8.884,7	6.811,0	5.456,5

Passiva.

Osa- ja tagavarakapitaal	13.140,5	8.632,0	7.536,0
Amortisatsioonikapitaal	1.889,3	1.001,0	272,8
Kreditorid ja kontokorreni	34 161,3	24.345,2	11.635,7
Puhaskasu	843,7	2.522,5	2.169,1
Bilans (ühesteiste arvetega)	50.156,8	36.500,5	21.613,6

Eesti Laenu Pank a/s. on oma läinud tegevusaasta puhaskasuga Emk. 6.648,2 tuh. Emk. 4.517,6 tuh. vastu 1922. a. lõpetanud. Läinud tegevusaasta jooksul on tulused saadud Emk. 23.589,1 tuh. (saadud 0/0-13.657,3, komisjon - 6.785,4, muud - 3.146,5), kuna 1922. a. bruto-tulu Emk. 15.245,1 tuh. oli. Kulused oli läinud aasta jooksul Emk. 16.940,9 tuh. (juhatus ja ärikulud - 7.605,7, operats. kul. - 9.014,8 müüd - 320,4). Peakoosoleku otsuse põhjal tuleb 1923. a. puhaskasu järgmise jaotuse alla (tuh. Emk.): dividendiks - 2.100,0 (1922 a. - 1.400,0) ehk 35 mka. aktsia pealt, tagavarakapitaalis - 664,8, juhatusle, nõukogule ja ametnikkudele lisatasuks - 1.994,5, riigimaks - 1.800,0 ja ülejääk - 88,9 juhatuse käsutades.

Järgnevad panga kolme läinud tegevusaasta äri seisud (tuh. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.23	31.XII.22	31.XII.21
Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	8.386,5	12.180,3	6.485,4
Vääripaberid ja välisvaluuta	2.041,4	1.650,9	
Diskont. vekslid ja laenu	88.551,6	64.269,6	40.921,2
Korrespondendid	1.094,0	479,3	527,2
Liikumata varandus	988,3	396,3	396,3
Majajätkamise kulud	68.660,5	55.776,3	14.939,9
Osakonnad	10.378,6	3.406,4	1.795,7
Muud	7.128,2	2.338,8	2.036,1
Passiiva.			
Põhi- ja tagavarakapitaalsid	16.695,0	10.243,2	10.049,0
Hoiusummad	88.178,0	65.090,9	31.091,5
Korrespondendid	3.044,2	4.653,1	1.025,9
Kontokorrent ja re-diskont	46.595,8	34.992,6	14.784,4
Osakonnad	11.035,7	3.720,6	1.795,7
Muud	15.032,2	17.279,8	6.413,5
Puhaskasus	6.648,2	4.517,6	1.941,5
Bilans	187.229,1	140.497,8	68.285,4

A/s. Tartu pärmivabriku 1922/23 tegevusaasta lõppes puhtakasuga Emk. 7.087,2 tuh. Tulused on sama aja jooksul Emk. 23.026,0 tuh. (kaupade läbimüügist - 22.876,8 ja kursivahest ja vääripaberitest - 149,2) saadud, kuna kulude kogusumma selle vastu Emk. 15.938,8 tuh. (juhatus ja ärikulud - 7.582,1, hoonete remont - 1.358,4, amortisatsioon - 6.900,5 ja muud - 97,9) suur oli. Äri seis 31. det. 1923. a. Emk. 97.507,5 tuh. tasakaalus; arvete seis oli (tuh. Emk.): kassa ja jooksvad arved pankades - 566,1, vääripaberid ja välisvaluuta - 10.981,9, debitorid - 12.040,5, deposiidid ja kindlustused - 4.804,9, materjalid, tooresained ja kaubad - 2.022,0, liikumata varandus 35.757,2, liikuv varandus - 31.168,2, muud - 166,9, põhikapitaal - 48.000,0, amortis. kapit. - 6.900,0, kreditorid - 29.052,0, vekslid - 6.162,8 ja muud - 325,1.

1922/1923. a., s. o. 1½ a. eest on dividendiks määratud Emk. 4.320,0 tuh. ehk 9/0. —

Uued tööstusettevõtted.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakond on järgmiste uute tööstusettevõtete sisseseadmiseks ja tööalgamiseks luba annud:

Sofia Erikson'ile, Tallinnas, Vilmsi tän. Nr. 29 kastide ja ehitusmaterjali valmistamise töökojas tööalgamiseks. Töökojas leiab 15 in. tööd. Jüandjaks on 5 elektrimootori kogujõuga 50 h. j. Valmistab mitmesugust ehitusmaterjaale ja kastisi peaaesjalikult väljaveoks Soome.

A/S. „Gloria“ Tallinnas, Tina tän. Nr. 9 schokoladi- ja kompvektivabriku sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Vabrikus leiab 50 in. tööd. Jüandjaks on 15 h. j. lokomobiil. Valmistab schokoladi ja kompvekka.

Valter Tegeler'ile, Tallinnas, Liivalaia tän. Nr. 3 lineerimise- ja raamatukõitmise töökoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojas leiab 13 in. tööd. Jüandjaks on el.-mootorid 2 h. j. Valmistab kontoriraamatuid ja muid kõitmisvõtteid.

Hugo Järve'le, Tartus, Tööstuse tän. Nr. 9 saapaliistude valmistamise töökoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojas leiab 10 in. tööd. Jüandjateks on 3 el.-mootori kogujõuga 15 h. j. Valmistab saapaliiste.

Theodor Juurup'ile ja **Johannes Hirsch'ile**, Tartus, Vaksali tän. Nr. 21 metallitööstuse töökoja sisseseadmiseks. Töökojas leiab 10 in. tööd. Jüandjaks 10 h. j. elektrimootor. Valmistab sõiduriistu ja parandab neid ning teeb muid parandustöid metalli alal.

Tallinna linnavalitsusele, Tallinnas, Suur-Pärnu maant. Nr. 47 tänavraudtee mehaanika töökoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojas leiab 20 in. tööd. Jüandjaks elektrimootorid kogujõuga 22 h. j. Töökoda on määratud tänavraudtee vagunite ja sisseseadete valmistamiseks ja parandamiseks.

Johan Kalasepp'ale, Tallinnas, Vana-Viru tän. Nr. 13 korgivabrikus tööalgamiseks. Vabrikus leiab 15 in. tööd. Jüandjaks on 4 h. j. elektrimootor. Valmistab mitmesuguseid korke.

Oskar Kilgas'ele, Tallinnas, Prii tän. 3 trikoo- ja sukavabriku sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Vabrikus leiab 40 in. tööd. Jüandjaks on 3 h. j. elektrimootor. Valmistab sukke, trikoo õlkonde jne.

Artur Kaupmees'ile, Tallinnas, Ahju tän. 11 mehaanika töökoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojas leiab 5 in. tööd. Jüandjaks 1 h. j. elektrimootor. Parandab autosid ja muid jõumasinaid.

Aleksander Merska'le, Tallinnas, Uus tän. Nr. 28 puutööstuse töökoja sisseseadmiseks ja seal tööalgamiseks. Töökojas leiab 15 in. tööd. Jüandjaks on 2 el.-mootori kogujõuga 8 h. j. Valmistab mitmesuguseid mööbleid ja ehitusosasi.

Ärikalender.

3. juulil.

A/S. „Eestibetoon“, korraline peakoosolek, kell 5 p. l. Tallinnas, Lai t. 28.

Uued seadused ja määrused.

Määrus tooresainete tollita sisseveo kohta, mis tarvitatakse väljamaale ekspordeeritavate küünlade valmistamiseks. Käesoleva määruse järele, arvates 10. juunist s. a. võib Eesti tehas iga kilogrammi (netto) steariin-küünlade eest, mis Eestis valmistatud ja Eestist välja veetud, kuue kuu jooksul; väljaveo päevast arvates, tollita sisse vedada:

a) steariini - sisseveotariifi A § 51 p. 4 järele - 0,4 kg. (netto), b) tseresiini - sama tariifi § 52 p. 2 järele - 0,2 kg. (netto) ja c) parafiini - sama tariifi § 52 p. 3 järele - 0,4 kg. (netto). Tehas, mis soovib tähendatud hõlbustust kasutada, peab oma steariinküünlade partiid väljamaale saates seda läbilaskvale tolliametile üldises tolliseadustikus ettenähtud korras revideerimisele üles andma ja sealjuures ülesandekirjas palvet avaldama, et tolliamet temale vastava tunnistuse välja annaks. Seadud tunnistuse ettenäitamisel võib selles tähendatud tooresaineid tollita sisse vedada (R. T. nr. 72/73-1924. a.).

Määrus kaupade sisseveo ja tollimaksude kohta. Selle määrusega muudetakse R. T. nr. 4/5 s. a. avaldatud tollipõhitariifi I A järgmiselt:

1) Ajutiselt kõrgendatakse tariifis ettenähtud tollimäärad kaupade pealt:

a) mis §§-des 1 p. 2, 6 p. p. 1, 2, 4 ja 5, 21 ja 79 nimetatud - 75% võrra;

b) mis §§-des 6 p. 3, 8-18 (incl.), 20, 23, 24 p. p. 1, 3 ja 4, 26, 27, 28, 35, 37, 38, 61 p. p. 3, 4 ja 5, 62 p. p. 6 ja 7, 67, 76, 77 p. p. 1, 2, 3, 4 ja 5, 195, 196, 197, 201, 204 p. p. 1 ja 2, 205 p. 1, 206, 207, 208, 209, 213 ja 215 p. 1 on nimetatud - 50% võrra;

c) Mis teistes §-des, punktides või märkustes on nimetatud, peale allpool tähendatute - 30% võrra.

2) Muutmata jäävad tollimäärad kaupade pealt, mis §§-des 3, 19, 54, 55, 84, 124, 139-147 (incl.), 160, 161, 167 p. p. 4, 5, 6, 11 ja märkus 4, 176, 179, 181, 183 p. p. 5 ja 6, 190 ja 216 on nimetatud.

3) Muutmata jäävad ka tariifi üksikutes §§-des ettenähtud tollikõrgendamise ja alandamise protsendid (R. T. Nr. 72/73-1924. a.).

Määrus kaupade ja asjade tolliasutuste kaudu läbilaskmise kohta, kui nad proovideks või näitustel väljapanemiseks Eestist välja veetakse või Eestisse sisse tuuakse on avaldatud R. T. nr. 72/73-1924. a.

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud. Karl Rennenkampf ja Gerde Rennenkampf; Mikkel Jaani p. Villep ja Leena Karli t. Villep; Nikolai Jaani p. Toos ja Selma Josepi t. Toos, Aleksander Karli p. Krüsa ja Olga Karli t. Krüsa; Hein-

rich Klauß p. Kakit ja Klementine Juhani t. Kakit; Artur Eduardi p. Busch ja Elisabeti Tooma t. Busch; Gustav-Eduard Juhani p. Mark ja Marie Jaani t. Mark; Mathias Jakobi p. Repo ja Marie Gabrieli t. Repo; Voldemar Jakobi p. Randmer ja Barbara Pauli t. Randmer; Antonie Kruse ja Rudolf Kruse (R. T. nr. 75/76-1924. a.).

Maksujõuetuks tunnistatud. Rakvere-Paide rahukogu teatab, et Aleksander Niff ja Heinrich Kakit on maksujõuetuks tunnistatud; ühfilasi keeleb ära tähendatud isikute päralt oleva vallasvara müügi ja pantimise ning kohustab kõiki kreditore niisama ka debitore oma õigusi ja kohustusi nelja kuu jooksul 13. juunist s. a. arvates Rakvere-Paide rahukogule teatama.

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi raudteedel (lajaroopalisel, Paide-Tamsalu, Valk-Mõniste ja kindluse Nõmme-Väana kitsaroopalistel liinidel) kaupa laaditud järgmisel määral (vagunid):

	6-12 apr.	12-18. apr.	19-25. apr.	26-31 apr.	31. apr. - 10. mai	10-17. mai
Teravilja ja Jahu . . .	236	235	132	309	364	205
Kartulid . . .	35	14	6	27	54	76
Elusloomi . . .	94	93	73	130	118	90
Linu . . .	76	54	29	27	26	32
Põletispuid . . .	391	198	122	231	303	178
Muud metsa- materjalid . . .	712	387	196	474	549	388
Põlevkivi . . .	113	47	8	61	88	102
Muud era- kaupa . . .	1086	759	570	998	1626	1595
Kokku . . .	2743	1787	1136	2257	3128	2666
Raudtee veod . . .	276	127	58	175	265	192
Kokku laadi- tud . . .	3019	1914	1194	2432	3393	2858

Tallinna laiaroopalisesse kaubajaama on samade aegade jooksul sisemaal sisse tulnud:

	15-22. apr.	22-30. apr.	1-8. mai	8-15. mai	15-22. mai	22-31 mai
Teravilja ja Jahu . . .	8	32	1	4	1	4
Kartulid . . .	8	26	30	52	58	16
Põletispuid . . .	109	324	227	276	171	428
Metsamaterj. . .	107	461	158	155	115	475
Linu ja takku . . .	13	36	7	11	17	82
Muud eraka- bad . . .	22	55	40	59	60	204
Põlevkivi . . .	7	116	42	51	58	215
Kokku . . .	274	1050	505	610	480	1422

Tallinna börs kursisedel

		23. VI.	24. VI.	25. VI.	26. VI.	27. VI.
1 dollar	Ostjad	382,—	—	382,—	385,—	383,—
	Müüjad	383,—	—	383,—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 naelsterling	Ostjad	1654	—	1650	1658	1660
	Müüjad	1660	—	1656	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 biljon Saksa r. mk.	Ostjad	87,—	—	87,—	92,—	92,—
	Müüjad	92,—	—	92,—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Soome marka	Ostjad	949	—	946	958	959
	Müüjad	959	—	956	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	10.100	—	10.100	10.200	10.200
	Müüjad	10.200	—	10.200	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	Ostjad	6400	—	—	6400	6400
	Müüjad	6500	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Prantsuse frk.	Ostjad	1985	—	1950	2035	2050
	Müüjad	2085	—	2050	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Holl. gulden.	Ostjad	14.275	—	14.300	14.400	14.450
	Müüjad	14.375	—	14.400	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Lat	Ostjad	72,50	—	72,50	74,—	74,—
	Müüjad	74,—	—	74,—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Czechosl. kr.	Ostjad	1110	—	1110	1140	1140
	Müüjad	1140	—	1140	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 kuld rubla	Ostjad	190	—	190	190	190
	Müüjad	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1650	—	1635	1675	1675
	Müüjad	1660	—	1665	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Helveetisa fr.	Ostjad	6775	—	6775	6825	6850
	Müüjad	6825	—	6825	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	Ostjad	5100	—	5250	5200	5200
	Müüjad	5200	—	5350	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	1700	—	1675	1775	1785
	Müüjad	1800	—	1775	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—
1 Tschervonets	Ostjad	1945	—	1945	1995	1995
	Müüjad	1995	—	1995	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem			Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	
Ameerika sort.	pd.	600—730	külvi 98%	pd.
sõre Ameerika	"	680—750	Takud, Codilla I.	"
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			II.	"
nisu, pehme,	"	580—700	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	"
sõre	"	710—720	Newcastle	"
pehmed, teised sordid	"	—	sepa	"
Rukki jahud	"	300—	Koks, valu	"
püül	"	400—420	gaasi	"
Nisu, Vene	"	—	Põlevkivi, I. sort	"
Rukis Eesti	"	—	Põlevkivi, II. sort	"
Vene,	"	275—	III.	"
Kaerad, toidu, Vene	"	265—270	Raud, sordi	"
seemne, Vene	"	—	talad (T)	"
Odrad,	"	—	vits	"
Erned, rohelised, Eesti	"	—	raud plekk	"
Hollandi	"	—	tsingitud	"
Riis, Burma II.	"	660—680	Teras Inglis.	"
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	—	Saksa	"
lirrituse	"	—	nikkel	"
Kartuli tärklis „Superieur“	"	800—	vedru	"
Piim, pudelites	ltr.	14	tööriistade	"
Või, meierei, eksport	pd.	3800—4000	talla	"
Margariin, väljamaa	"	1920—2000	Malm	"
Juust, kohalik Schveitsi.	pd.	2400—2600	Inglitina	"
Kaseiin	"	700—900	Seatina	"
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	11—12	Vask, plekk punane	"
II. s.	"	10—	valge	"
Kakao, Inglis	pd.	—	Tsink-plekk	"
Ameerika	"	1400—1600	Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"
Hollandi	"	2400—2600	Ameerika	"
Kohvi, Rio, Santos	"	3000—3600	solaar	"
Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	"	4000—4800	Autolien	"
Mexiko	"	—	auto	"
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	—	Tsilindriõli, Vene	"
Orange Pekoe, Java	"	6000—6400	Ameerika	"
Tseillon	"	6800—7200	Põlevkivi õli	"
Moning, Hiina	"	4400—5000	pigi	"
Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	980—990	Nafta, Vene	"
Poola	"	—	Ameerika	"
Czechoslovaakia	"	1000—1010	Petrooleum, Vene	"
Siirup, kartuli, B 42°	"	850	Ameerika	"
B 38°	"	—	Bensiin, Vene	"
Glucose	"	825	Ameerika	"
Sool, lahtine	"	52—54	Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.
Heeringad Yarmouth, Mattie	tünn	—	Pesusooda	pd.
Chotti Tulls	"	3900—4000	Seebikivi 72 ³ / ₄ , Inglis	"
Shotti Mat Full talve püük	"	3700—4400	Parafiin 50 ¹ / ₂ —52°	"
Matties	"	3600—4200	120°—134°	"
Norra Sloe	"	—	Parkimise ekstrakt	"
Liha, sea, I. sort	pd.	1440—1500	Väävel, õie 98%	"
loomaa, I. sort	"	900—1200	Värvid, nigrosiin vees sulav, välj.	pd.
Pekk, eksport. I s.	"	—	tsinkvalge Saksa roh. PZ.	pd.
Heinad, aasa	vagniviisi	—	Prantsuse	"
Õlikoogid, linaseemne	"	270—275	tinavalge Englise	"
palmi	"	210—215	ooker Prants.	"
päevalille	"	270—275	Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)	"
soja	"	345—355	Chile	"
Nisukliid	"	190—205	Superfosf. E. T. K. must kukk	"
Rukkikliid	"	—	(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn.	"
Puuvilla rite, Bjas, D. I.	ars.	42,50—49,50	Thomasjahu k.100kg. 17-18% k.	"
Mitkal, ekstra	"	30—36	Kaalisool, 30% kott 6 pd. frkojaam	"
Lina, Liivi R.	pd.	—	40%	"
Võru-Petseri	"	—	Kainiit 12% lahtine,	pd.
Tartu	"	—	Vosvoriit, Eesti 6%	"
			Paber, rotatsiooni.	"

Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela	pütt	745
Tsement, Portland, Port-Kunda pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	"	—
Tsement, Portland, Aseri	"	690
Kriit, toores	pd.	85—100
" pestud	"	110—130
Asfalt	"	150
Tõrv, kivi	"	255—275
" puu	"	475
Lubi	"	38—40
Gips, tükikides frko Isborsk	"	—
" jahvatatud	"	45
" krohvimise, loko	"	70
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	"	6500
Puumaterjalid, saetud D/B/B/	"	—
Besti, Strd I, II ja III s. frko Tal.	"	—
Puumaterjalid	"	—
" IV s.	"	—
" propsid; 7×7	"	—
" liiprid	"	—
Põletispuud, sega 20% okaski, k. sld.	"	—
Nahk, talle, Besti kodumaa tooresnahast valmistud . pd. I s.	"	4400—4600
Nahk, talle, Ameer. tooresn. valmist. I sort	"	5000—5200
Nahk, talle, Ameer. tooresn. valmist. II sort	"	4400—4800
Toores nahk väikesed ja suured.	"	—
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	"	5850—6100

Prahid :

Lina	
Tallinn — Stettin	tonn £ 22
" — Ghent	£ 28—30
" — Dundee	—
" — Belfast	—
" —	—
" —	—
Takud +	0/o
Puumaterjalid D/B/B/ standard	
Tallinn — London	—
" — E.C.C.P. (Ingl. idarand)	£ 46
" — Antwerpen	—
" — Southampton	—
" — Manchester	—
" —	—
" —	—
Segakaup tonn	
Tallinn — Stettin	sh. 8—20
" — London	—
" — Stockholm, või	Rk. 10—35
" —	—
" —	—
Kartulid	
Tallinn	—
"	—
"	—
"	—
"	—
"	—

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontoritele, kantselleidele ja igatühele.

Täieline koolide varustus.

Joonistusmaterjalid.

Kõik kontoritarbed.

Portieulile'ld, rahataskud, daamide käekottid, Reisu- ja käsikohvrid.

Trükitööde vastu võtmine.

Hinnad mõistluseta. — Jällemüjatele protsendid. Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

K.O.Ü. „RAHWAÜLIKÜÜL“

Tallinnas, S. Karja tän. 23. Tel. 6-66.